

โครงการศึกษา มิติสังคมวัฒนธรรมกับความเสี่ยง

Culture and Health Risks Project

หลักการและแนวคิด

หลักการพื้นฐานของโครงการมี ๓ ข้อ

๑. ความเสี่ยงสุขภาพ (health risks) แยกไม่ออกจากเรื่อง “พฤติกรรมทางสังคม” (Social behavior) ซึ่งสัมพันธ์กับมิติสังคมวัฒนธรรม
๒. มิติสังคมวัฒนธรรมที่กำกับพฤติกรรมทางสังคมของผู้คนมีความแตกต่างหลากหลายในสังคมกลุ่มต่างๆ
๓. การกำหนดนโยบาย มาตรการ ตลอดจนปฏิบัติการเพื่อการควบคุมความเสี่ยงจำเป็นต้องเข้าใจมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรม คือกฎเกณฑ์ ความเชื่อ อุดมคติ รวมทั้งระบบโครงสร้าง และความสัมพันธ์ทางสังคมที่กำกับการมองโลก การกระทำ และพฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มสังคมต่างๆ

หลักการและแนวคิด

- ความเสี่ยงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “พฤติกรรมทางสังคม” (social behavior) คือ พฤติกรรมที่มีมิติทางสังคมวัฒนธรรมกำกับอยู่
- สังคมต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน ความเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงก็ต่างกัน
- ในสังคมเดียวกัน กลุ่มทางสังคม (Social group) ที่มีวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ต่างกัน ก็จะมีความเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงที่ต่างกัน
- กลุ่มทางสังคมเดียวกันอยู่ในบริบทที่ต่างกัน พฤติกรรมเสี่ยงก็ต่างกัน
- พฤติกรรมเสี่ยงเดียวกันเป็นผลจากอิทธิพลทางสังคมที่แตกต่างกัน
- พฤติกรรมเสี่ยงเหมือนกัน ส่งผลกระทบทางสังคมแตกต่างกัน
- พฤติกรรมเสี่ยงแบบเดียวกัน ในกลุ่มที่แตกต่างกัน ต้องใช้มาตรการแก้ไขที่แตกต่างกัน
- การกำหนดนโยบาย มาตรการ ตลอดจนปฏิบัติการเพื่อการควบคุมปัจจัยเสี่ยงจำเป็นต้องเข้าใจมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง ต้องการทำอะไร

- สร้างความเข้าใจความแตกต่างหลากหลายในมิติสังคมวัฒนธรรมของความ
เสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ
- สร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นมิติสังคมวัฒนธรรมระหว่าง
นักวิจัย/นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานระดับนโยบาย และผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติ
ที่ทำงานหรือสนใจในมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง
- สร้างชุดความรู้ เครื่องมือ สื่อ หรือกระบวนการทำงานที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน
ระดับปฏิบัติสามารถทำงานในประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงได้ดีขึ้น และระดับ
นโยบาย สร้างนโยบาย-มาตรการควบคุมความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

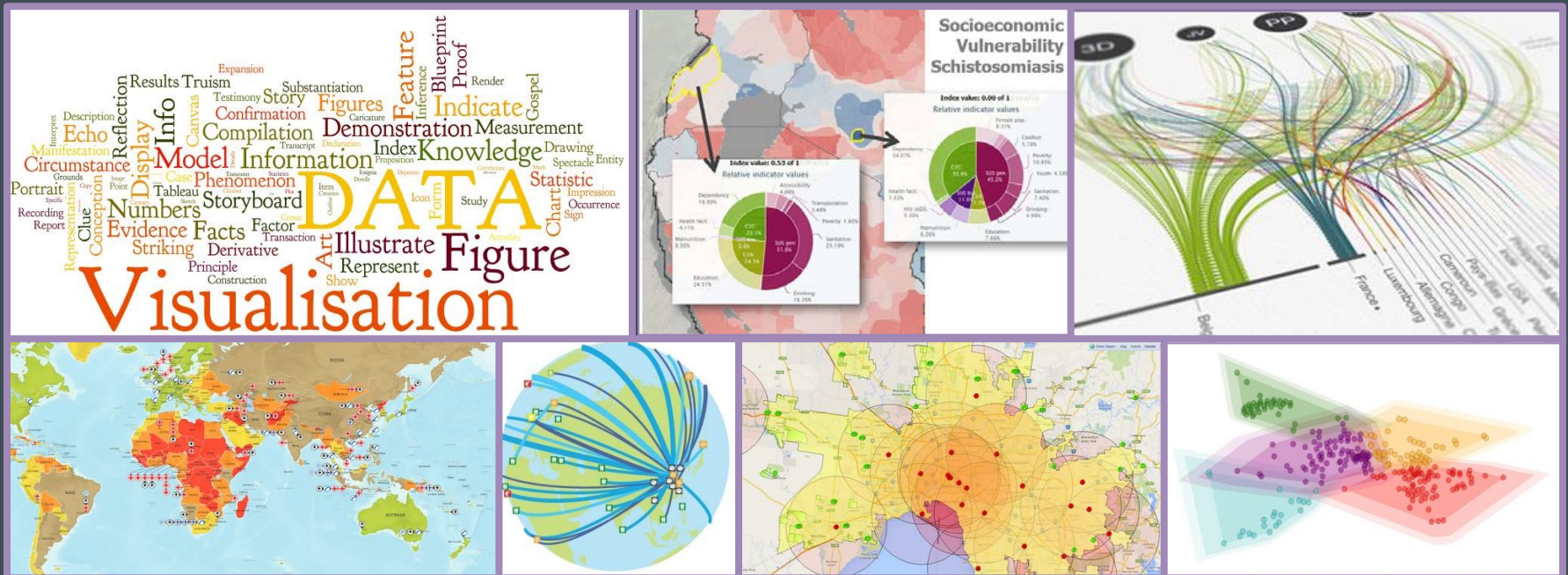

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- “เวลา” “บุคคล” และ “สถานที่” ล้วนมีความหมายและดำรงอยู่ภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมทั้งสิ้น: ระบาดวิทยาวัฒนธรรม
- “พฤติกรรม” เป็นยอดภูเขาน้ำแข็งที่มีปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเป็นฐาน
- ระบาดวิทยาเน้น “ความจริง” ที่นับและตรวจวัดได้ ในขณะที่แนวทางสังคม อารมณ์ ค่านิยมและกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นความจริงที่วัดไม่ได้ แต่อธิบายได้
- “ความเสี่ยง” เป็น “ความจริงทางวิทยาศาสตร์” พอๆ กับที่มันเป็น “ความจริงทางสังคม” ที่ถูกสถาปนาขึ้นจาก “วาทกรรม” และปฏิบัติการทางสังคม
- เราจำเป็นต้องสร้างระบาดวิทยาที่ชุมชนมีส่วนร่วม – ระบาดวิทยาเชิงความรู้ท้องถิ่น

เพื่อสร้าง “แผนที่วัฒนธรรมของความเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง” (Cultural mapping of health risks) ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานเพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพในสังคมไทยทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง วัตถุประสงคเฉพาะ

- เพื่อทบทวนสถานะองค์ความรู้ แนวคิดทฤษฎีและงานศึกษาวิจัยในประเด็นมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงหลักในประเทศไทย
- เพื่อให้เกิดการศึกษาวิจัยระยะยาวในประเด็นมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงหลักที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน
- เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานและองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ในมิติทางสังคมวัฒนธรรมไปทำงานได้ดีขึ้น
- เพื่อให้เกิดการเผยแพร่แนวคิด ผลงานวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงหลัก

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง แนวคิดและแนวทางปฏิบัติ

- แนวทางการปฏิบัติงานแบ่งเป็น ๓ แผนงาน ตามแนวคิดหลักคือ “สร้างความรู้ สร้างคน และสร้างชุมชนวิชาการ” ได้แก่

๑. แผนงานสร้างความรู้

๒. แผนงานสร้างคน

๓. แผนงานสร้างชุมชนวิชาการ

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง

๑ แผนงานสร้างความรู้

- เป้าหมาย: สร้างความรู้ความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมของความเสี่ยงที่สามารถใช้งานได้จริง (Working knowledge) อย่างต่อเนื่อง

๑.๑ การทบทวนสถานะองค์ความรู้มิติทางสังคมวัฒนธรรมของไทยในประเด็นปัจจัยเสี่ยงแต่ละประเภท เพื่อทำให้เห็นความรู้ที่มีและที่ขาดหายไป

๑.๒ การพัฒนาโครงการวิจัย

ระยะยาว โดยเน้นการสร้างความรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติ

๑.๓ สร้าง เครื่องมือ (Toolkit) “ระบาดวิทยาวัฒนธรรม”

๑.๔ สร้างสรรค์สื่อรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง

๒ แผนงานสร้างคน

- เป้าหมาย: พัฒนานักวิจัยให้มีความรู้ความเข้าใจในมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางโดยคร่าวดังนี้
 - ๒.๑ **สำรวจนักวิจัย** ที่สนใจมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงทั้งในสถาบันวิชาการและนักวิจัยในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ
 - ๒.๒ **สนับสนุนการศึกษาวิจัย** ทั้งการฝึกอบรมและให้ทุนวิจัยในลักษณะโครงการวิจัยระยะยาวและทุนวิจัยสำหรับนักศึกษาและนักวิชาการรุ่นใหม่
 - ๒.๓ **สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการ** ของนักวิจัย

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง

๒ แผนงานสร้างคน: การสนับสนุนการศึกษาวิจัย

- เป้าหมาย: พัฒนานักวิจัยให้มีความรู้ความเข้าใจในมิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงเป็นสำคัญ

๒.๒.๑ สนับสนุนการวิจัย ๓ ระดับ โครงการวิจัยหลัก งานวิจัยขนาดกลาง-เล็ก และสนับสนุนงานวิทยานิพนธ์

๒.๒.๒ จัดกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง Proposal development workshop, Data collecting training, Data interpretation workshop, Report writing and communicating the result workshop

โครงการศึกษามิติสังคมวัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยง

๓ แผนงานสร้างชุมชนวิชาการ

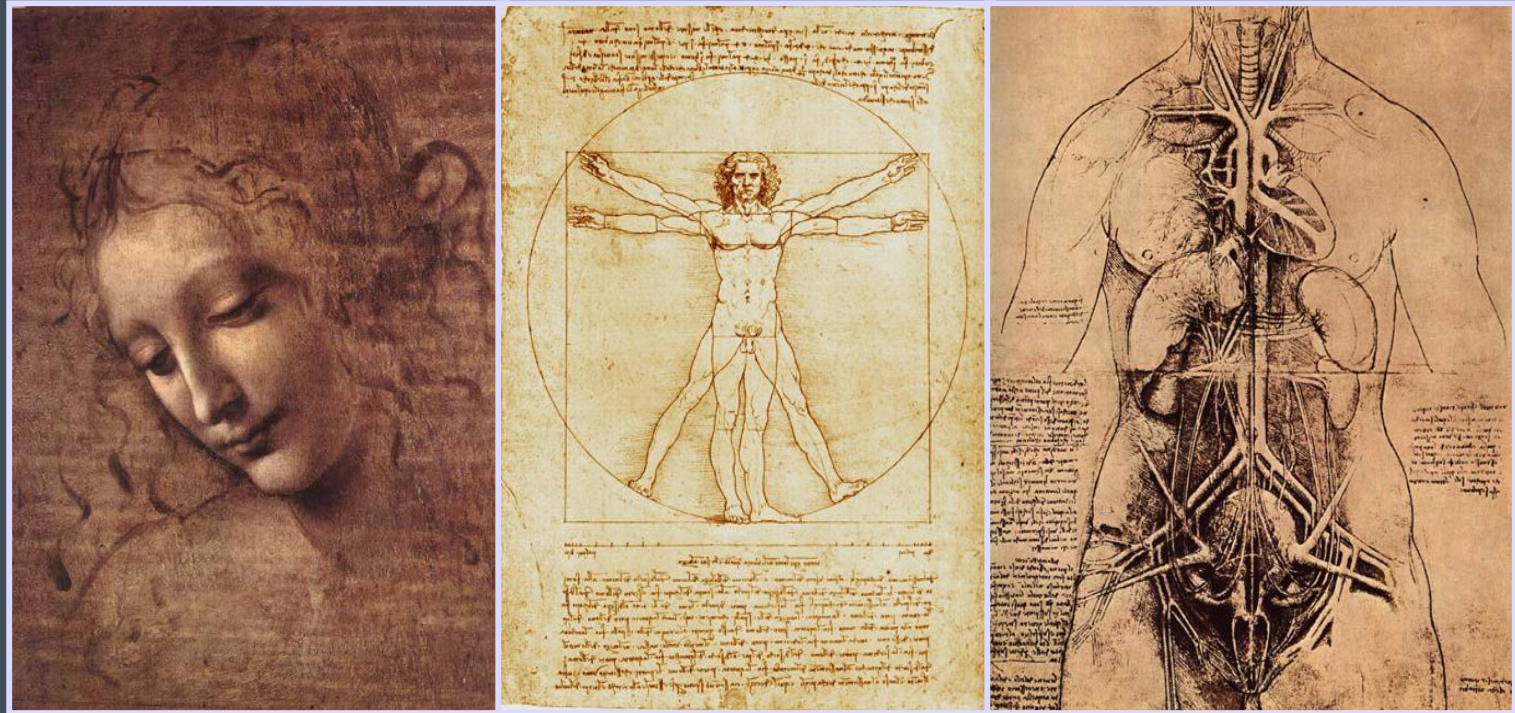
- เป้าหมาย: สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงาน ทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อสร้างงานวิจัยที่มีประเด็นร่วมสมัย ตอบ โจทย์คนทำงาน และมีประโยชน์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน โดยมี แนวทางปฏิบัติโดยคร่าวดังนี้

๑. สร้างความตื่นตัวใน Research area นี้ด้วยการจัดสัมมนาในรูปแบบ ต่างๆ เช่น งานสัมมนาเพื่อระดมความเห็น (consultative meeting) งาน สัมมนาเพื่อนำเสนอความต่อเนื่องของการวิจัย งานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อ พัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

๒. เผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการสัมมนาต่างๆ ให้กับบรรดานักวิชาการและ เครือข่ายคนทำงาน

๓. สร้างฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อเป็นคลังข้อมูลพื้นฐานในประเด็นมิติสังคม วัฒนธรรมของปัจจัยเสี่ยงแก่ทั้งนักวิจัยและคนทำงาน

Science, Social Science & Humanities

ทวิภาวะของกายและจิต (Rene Descartes)
วิทยาศาสตร์คือศาสตร์บริสุทธิ์ (Auguste Comte)
สังคมศาสตร์ศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคม
(Social fact as thing: Durkheim)

Social Theory vs Scientific Theory

- ทฤษฎี (ทีจึ)
- Theory (Theoria)
- Theology (เทววิทยา)
- Philosophy (Philo + Sophia)
- Theory (Contemplative)
- Practice (Praxis)
- Ontology (ภววิทยา)
- Epistemology (ญาณวิทยา)
- Cosmology (จักรวาลวิทยา)
- Methodology (วิธีวิทยา)

ธรรมชาติของความรู้: ศาสตร์-สังคมศาสตร์

- อัตตวิสัย vs ภาวะวิสัย
(Subjectivity vs objectivity)
- ความเป็นกลาง (Neutrality)
- ข้อมูล vs ความคิด
- หลักฐาน vs ทฤษฎี
- ทฤษฎีที่ถูกที่สุด vs
- ข้อถกเถียงที่ดีที่สุด
- ปริมาณ vs คุณภาพ
- สิ่งที่น่าได้ vs สิ่งที่น่าไม่ได้

